

N:o 124.

Af herr **K. A. Staaff**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om
ändring af 1 § i lagen ang. ersättning af allmänna medel
till oskyldigt häktade eller dömde.

I 1 § af lagen angående ersättning af allmänna medel åt oskyldigt häktade eller dömde den 12 mars 1886 stadgas såsom vilkor för att den, hvilken blifvit såsom misstänkt för brott häktad, må, då mot honom anställt åtal nedlägges eller den tilltalade i målet frikännes, njuta ersättning, att det skall på grund af hvad i ransakningen förekommit befinnas:

1. att det brott, för hvilket den häktade tilltalats, icke blifvit begånget; eller
 2. att det föröfvats af annan än den tilltalade; eller
 3. att det eljest icke kan vara af honom begånget;
- samt att i sistnämnda begge fall anledning icke får förefinnas, att den tilltalade varit delaktig i brottet.

Man finner sålunda, att lagstiftningen icke stannat vid ett än så fullständigt frikännande såsom tillräcklig förutsättning för ersättnings utgående, utan att den derutöfver fordrar, att det skall fulltygas, att det icke kan vara den häktade som begått brottet.

Med andra ord: äfven om icke något som helst stöd förekommit för tillvitelsen mot den häktade, att han begått den brottsliga gerningen, eller om den fullbordade ransakningen ådagalagt, att det stöd för sådan tillvitelse, som till äfventyrs till en början ansågs för handen, endast var skenbart, får ersättning dock icke utan vidare utgå. Utan derutöfver kräfvess fullt öfvertygande bevis, hvilka undanrödja *möjligheten* af, att den häktade begått brottet.

Det torde emellertid ligga i öppen dag, att en sådan lagstiftning icke kan medföra synnerlig nytta. Ty det säger sig sjelft, att det endast skall blifva i fullkomliga undantagsfall, som sakförhållandena ligga på det sättet, att *omöjligheten af en persons brottslighet är fullt bevislig*. Om en person t. ex. anklagas för mordbrand, så torde de fall vara ganska sällsynta, då det kan ådagaläggas, att han icke kunnat anlägga elden.

Orsaken till att lagstiftningen uppställt nu omnämnda vilkor för rätten till ersättning angifves af den vid förberedelserna till lagen fungerande chefen för justitiedepartementet sålunda, att »det stora flertalet af dem, som efter verkställd häktning lösgifvas i följd af domstols frikännande utslag eller innan utslag hunnit meddelas, icke äro oskyldiga, utan att det mot dem inledda förfarande blifvit inställt, emedan man ej kunnat anskaffa fullständiga bevis för deras fällande».

Emellertid erkänner herr statsrådet, att äfven utom det genom den då af honom föreslagna, numera gällande lagstiftning betecknade området fall kunna tänkas, då den mot en häktad person förebragta bevisningen så grundligen undanröjts, att hans frikännande måste anses innebära ett intyg om hans skuldfrihet. »Men», fortsätter herr statsrådet, »dels är det svårt att sammanfatta dessa fall under ett generelt lagbud, dels synes det rådligt att i en fråga sådan som denna, der skilda meningar ännu kämpa om öfverväldet, fortgå steg för steg och genom lagstiftning först ordna den del af ämnet, i hvilken hufvudsaklig enighet vunnits, för att sedermera, med ledning af inhemtad ytterligare erfarenhet fortskrida mot en fullständig lösning af frågan i hela dess vidd.»

För min del vågar jag hålla före, att den ifrågavarande lagen från första början kunnat och bort erhålla en mera omfattande och derigenom mera praktisk karakter. Det är nemligen bekant, att densamma med dess nuvarande snäfvå begränsning så sällan kunnat tillämpas, att det väl kan sättas i fråga, huruvida vid jemförelse mellan de många misslyckade försök med deraf följande arbete och kostnad för de enskilde medborgarne, som den framkallat, å ena sidan och de få fall, då försöken lyckats, å den andra, något verkligt gagn kan anses hafva genom lagen vunnits.

Och jag tror ej heller, att sammanfattningen af de fall, i hvilka ersättning bör gifvas, under ett generelt lagbud, innebär så stora svårigheter, som chefen för justitiedepartementet vid lagens utarbetande förmenade.

Efter min uppfattning måste en sund och human åskådning alldeles tillbakavisa en så orimlig fordran för ersättnings utgående som den, att det skulle behöfva fulltygas, att den häktade icke kunnat begå brottet. Det bör vara alldeles tillräckligt, om han utgår från det rättsliga förfaran-

det såsom helt och hållet fri från hvarje skäligen misstanke att hafva begått detsamma.

Vår rättskänsla skulle kanske icke vilja godkänna, att hvar och en, som varit häktad men blifvit frikänd från ansvar för ett brott, utan vidare kunde göra anspråk på ersättning. Men det torde vara ganska visst, att vi alldeles icke skulle känna oss illa berörda, om en person, mot hvilken hvarje rimlig misstanke helt och hållet upphört, finge sådan ersättning, alldeles oafsedt, huruvida händelsen gjorde att derutöfver kunde ådaga-läggas, att han icke kunnat begå brottet.

Jag vågar således hålla före, att den ifrågavarande lagbestämmelsen borde ändras derhän, att såsom vilkor för ersättnings bekommande upp-ställdes ej att det befunnits, att den tilltalade icke kunnat begå brottet, utan att genom den vunna utredningen all skäligen misstanke mot honom undanröjts. Då emellertid ämnet såsom berörande en af lagens grundbestämmelser är af den beskaffenhet, att den nya lydelsens utarbetande torde böra öfverlemnas åt Kongl. Maj:t, vill jag inskränka mig till det vörd-samma förslag,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och förelägga Riksdagen förslag till på det sätt ändrad lydelse af 1 § i lagen angående ersättning af allmänna medel till oskyldigt häktade eller dömde den 12 mars 1886, att såsom förutsättning för ersättnings utgående till för brott häktad person ej längre måtte bibehållas att det befunnits, att den häktade icke kunnat begå brottet, utan att ersättningsrätten måtte utsträckas jemväl till den, hvilken antingen aldrig bort vara föremål för någon skäligen misstanke eller som genom hållen ransakning friats från all dylik misstanke för att hafva begått det brott, hvarför han hållits häktad.

Stockholm den 29 januari 1897.

Karl Staaff.